

VICENT BELLO, AUTOR DE 'LA PESTA BLAVA'

Una epidèmia civil a finals del XX

Vicent Bello, un valencià que manté que l'obra és més important que l'autor, i que per això no es deixa retratar, s'estrena com a assagista amb un tema crucial: el blaverisme. 'La pesta blava', el seu llibre, va ser recomanat pel jurat del premi Joan Fuster d'assaig en l'edició de 1987.

tut alemanya, les seues reaccions, les seues actituds. Una sèrie d'aspectes que em van fer pensar en les formes del primer blaverisme de la ciutat de València.

—Bàsicament, ¿què determina el naixement del blaverisme?

—El determinen elements d'ordre divers. Perquè una cosa existesca es necessita una base material que la faça existir, unes condicions favorables i algú que, sobre això, ho faça efectiu. En la base material hi ha el problema nacional d'aquest país en tota la seua dimensió: com a País Valencià, com a Països Catalans, com a relació amb l'estat espanyol, com a pèrdua dels seus

En el moviment 'blavero' participen gent de tots els estrats de població.

M. Alberola

Quin és l'argument de *La pesta blava*?

—És un intent d'analitzar el fenomen del blaverisme, amb un enfocament des de diverses dimensions; mirat des de diversos angles, a fi de traure el que podria ser l'essència d'aquest moviment socio-polític. En el text no faig cap cosa que siga cenyir-se a una ortodòxia de cap disciplina, però faig servir diversos instruments sociològics i econòmics, materials de la psicoanàlisi... per tal de globalitzar la mirada sobre aquest fenomen.

Un fenomen recent, sense biografies, ¿resulta molt dur de treballar?

—Hauriem de diferenciar entre el seguiment del fenomen i l'elaboració textual. Jo he seguit el fenomen des del seu naixement. Hi vaig detectar algun indicatiu, en la forma d'operar el blaverisme,

que em va fer pensar en un fenomen feixista, emocionalment feixista. Aleshores, la bibliografia són els materials que el fenomen ha produït: la revista *Murta*, el diari *Las Provincias*... L'elaboració del llibre, per una altra banda, m'ha costat un any.

—¿Per què el títol de *La pesta blava*?

—D'una banda, se m'acut perquè el blaverisme em sembla una pesta emocional. Si n'observem la difusió, hi ha un epicentre, que se situa a la ciutat de València, i va difonent-se, com un terratrèmol, en ones concèntriques d'una densitat que va diluint-se. En la seua dinàmica de manipulació dels factors emocionals, genera, un poc, allò que Reich denomina *la plaga emocional*. I de l'altra, en el moment en què jo observe el fenomen *blavero* per primera volta, pense de seguida en un llibre que havia llegit uns anys abans, *La peste brune*, de Daniel Guérin. Aquest llibre analitzava el funcionament de la joven-

fers... D'ací deriva el conflicte entre l'etnocentrisme castellà i les bases humanes contràries. Sobre aquesta base material se situa la crisi d'una dictadura i el reviscolament d'uns moviments socials populars que fan bandera de la recuperació dels drets democràtics i nacionals. I una reacció d'un sector de les classes dominants que tendeix a instrumentar les contradiccions a favor d'una determinada política.

—*El fet de reivindicar, amb vehemència, la catalanitat dels valencians, ¿ha influït en aquest procés?*

—No. Això és un argument que s'ha utilitzat contra el sector independentista, com si aquest sector tinguera algun grau de responsabilitat en aquest sentit. No és cert, perquè l'anticatalanisme és previ al PSAN i al MDT. Durant el període de la segona república espanyola hi ha ja existit un anticatalanisme nítidament feixista. I posteriorment,

quan el blaverisme pren força, el PSAN encara és estatutari i no independentista com ara.

—*De fet, els blaveros diuen que són la reacció al catalanisme...*

—Sí, ho diuen ells, ho diu la dreta espanyolista, ho pot dir qualsevol individu de l'aparell de l'estat que siga contrari als drets democràtico-nacionals. És un argument legitimador. Però ells no existeixen contra això, sinó contra la base que propicia això. Si observem els blancs dels seus atacs, sobretot en el principi, no eren els polítics nacionalistes ni el catalanisme polític; era la gent que exercia la catalanitat cultural: Joan

ta d'organització, de força, de presència i d'influència.

—*¿Pots detallar aquestes fases?*

—La primera és quan ells naixen. I naixen com una reacció minoritària d'un grup franquista que aprofita els residus d'un poder institucional que encara tenen. En aquesta fase s'afermen i es fan amb una mínima organització que els permet passar a una segona fase en què UCD accepta els seus principis i ajuda econòmicament la seua expansió. Pensem que en quatre dies van muntar l'Academia de Cultura Valenciana, el GAV, URV, la Coordinadora d'Entitats Culturals del Regne...

exemple, AP perd terreny al favor del moviment de masses feixista. Convé destacar-ho, sobretot, per aquells que diuen «no passa res; són quatre». I eren quatre quan van nàixer, però ara no. Tenen regidors en pobles molt apartats de València. L'estiu passat, per exemple, 300 militants d'AP de Benidorm se'n van passar en bloc a UV.

—*¿A què podem atribuir l'èxit d'aquesta tercera fase? ¿Hi té alguna cosa a veure la desarticulació de la dreta?*

—Efectivament. Al marge de l'efectivitat del discurs *blaver*, com a discurs de consolidació d'unes certes classes mitjanes, entra en joc el terreny dels

Les conegudes «ties maries» són l'aspecte més folkloric del fenomen 'blaver'.

Fuster, Manuel Sanchis Guarnier, Pere Riutort... fan una praxi metapolítica. Ataquen la cultura per a deduir unes conclusions polítiques.

—*¿Això s'hauria pogut parar?*

—L'any 76, una simple reacció del PSOE i el PCE hauria frenat el blaverisme d'una manera taxativa. Simplement, explicant les coses clarament i prenent postura. En canvi, en aquell moment es va optar per una política d'ulls tancats.

—*Has dit que al principi operaven d'una manera. Això vol dir que hi ha hagut etapes.*

—Sí, el blaverisme és un moviment social viu. Segueix un procés expansiu, una sèrie de fases. En el llibre, a partir de sistematitzar una sèrie de característiques, establec una cronologia de quatre fases. A hores d'ara n'han atravesades tres. Ells segueixen un procés de desenvolupament que els fa aconseguir uns determinats objectius. Això els do-

D'ací s'arriba a l'ordre de la legitimitat, que és el més perillós per a la democràcia perquè s'introdueix una fissura en les pràctiques civilitzades. Això ha permès tot el que ara està passant. Que els regidors d'UV es posen histèrics per si al *Tirant* li falta una hac o que es tiren pets ideològics en qualsevol sessió de qualsevol organisme públic.

—*I les altres fases.*

—El blaverisme, conquerides unes certes posicions d'expansió, s'autonomitza dels seus padrins estatals i defineix un projecte específic, més elaborat, una arma de combat clara d'una fracció de la mitjana i alta burgesia i perfila un model polític. És la tercera fase. A partir d'ací, el suport logístic de *Las Provincias* és bàsic i definitiu. Dóna al projecte polític una viabilitat. En aquesta tercera fase entren a les institucions, tenen una presència i comencen a invertir els termes de la dialèctica de relació amb els altres partits. Per

campes de forces. Si en un camp de forces la força que domina la situació es trenca en el seu àmbit general —en l'àmbit de l'estat—, la seua repercussió concreta en un àmbit més limitat, com és el País Valencià, és la de perdre a favor del competidor més homologable. Per tant, la crisi d'AP facilita el creixement d'UV. No és que haja estudiat massa la qüestió dels vots, però majoritàriament els vots d'UV són arrancats d'AP. Això no vol dir que no n'arranque fins de la Lliga Comunista, perquè els fenòmens feixistes arranquen vots a la dreta i a l'esquerra.

A aquest èxit també ha contribuït la consolidació de l'estat de les autonomies. Això ningú de la dreta s'ho creia fa quinze anys, però ara, si observem els seus discursos, notem que s'han atingut a la realitat. Això altera el sistema de posicions.

—*¿Hi ha una tipologia del blaver?*

—No crec que existisca el *blaver*;

Per als 'joves nacionalistas espanyols', l'element referencial és la cultura castellana i mantenen una certa animadversió cap a la cultura catalana perquè la consideren amenaçant. És el cas de Pedro J. de la Pena, María Consuelo Reyna i Ricardo Bellveser.

crec que hi ha diferents actituds que remunten a una certa lògica comuna. Lògica que, encara que siga diferencial, té una dinàmica que hegemonitza el moviment. És distint, per exemple, el que utilitza el blaverisme des d'un punt de vista instrumental, sabent que menteix perquè coneix la història, que aquell que ignora aquestes qüestions, que no té criteris de discerniment, i s'engul el discurs instrumental dels primers. Entre uns i altres hi ha matisos importants, tant per a l'expansió del fenomen com per a la reducció del fenomen a zero. Cosa que és possible, encara que no és una expectativa a curt termini.

—Això, ¿vol dir que aquesta història té un final?

—Totes les coses que comencen moren o canvien.

—Generalment, el final d'aquesta classe de moviments sol ser dramàtic...

—Sí, podria ser, però la situació que enceta el món després de la segona guerra mundial ho fa tot molt distint. Les possibilitats d'acció del blaverisme són més limitades i tendeixen a fer un joc complementari. Una situació cataclísmica em sembla prou descartable, perquè en el cas del feixisme alemany sí que es va acabar d'una forma dramàtica, però en el cas de l'espanyol, la liquidació ha estat ben pacífica.

—Però, com tu dius, el blaverisme n'és fill.

—Aquest és el problema.

—Estàvem parlant de les classes de blaveros.

—Sí, hi ha els *protoblaveros*, que eren els de les actituds prèvies, com ara Bayarri. Són els de les conductes anti-normatives: els anticatalanistes previs al blaverisme.

—Un incís: habitualment es parla de blaveros de Catalunya, ¿és correcta aquesta extensió de nomenclatura?

—És incorrecta. Per parlar de blaverisme cal tenir en compte dues variables: és un fenomen valencià i és anticatalanista. No es pot designar el regionalisme amb aquesta paraula des del punt de vista de Catalunya.

—¿Tornem a la classificació?

—Sí, després hi ha els *blaveros* inicials, que són els que obren el foc. Els *blaveros* instrumentals, que són els que saben que obren incorrectament però obren així perquè políticament obtenen un rèdit i perquè tenen una cosmovisió castellano-cèntrica. Després, els *blaveros* hiperideològitzats, que són els que tenen la ideologia encarnada i el discurs doctrinari com a principi d'intel·lecció de la realitat. Aquest és el cas més trist, el més pròxim a la patologia. També hi ha el *blaver* per impregnació, els que,

inconscientment, han arreplegat el discurs o de manera suau o, en el cas de la immigració, més violenta.

—¿N'hi ha més?

—Sí. El cas dels *joves nacionalistas espanyols*, que és l'actitud característica dels castellanocèntrics nacionalistes, que representen algunes institucions no públiques. Per a ells, l'element referencial és la cultura castellana i mantenen una certa animadversió cap a la cultura catalana perquè la consideren amenaçant. És el cas de Pedro J. de la Pena, María Consuelo Reyna i Ricardo Bellveser. Hi ha també un cert sector d'esquerra que opera igual, com ara certes actituds de la *cartelera Túria* en alguns moments. També hi podem englobar una esquerra lerrouxista, ancorada en la concepció escleròtica de l'esquerra, de la societat i del món de la cultura. Són pocs els casos i difícils de definir.

—Dins del partit que ostenta el poder al País Valencià, el PSOE, ¿s'hi poden detectar aquestes actituds?

—Les conductes que en algun moment ha tingut Manuel del Hierro són prou explícites. El PSOE, com a partit gran que és, té de tot.

—¿Al PSOE potser li interessava l'expansió del blaverisme per a contrarestar una esquerra embrionària nacionalista?

—No he fet aquesta reflexió, però podria ser. I també podria ser que una anàlisi ingènua i incorrecta, exercida des d'algunes altes instàncies, haguera detectat excessivament tard l'amenaça feixista que el blaverisme representa. Lamentablement, i curiosament, la socialdemocràcia tarda a observar els fenòmens feixistes.

—Hi ha gent que diu que el blaverisme s'acaba amb un pacte i n'hi ha que diu que ja es moriran. ¿Com creus tu que s'ha de fer?

—Jo no faig una proposta de futur en el llibre, simplement faig una anàlisi del fenomen. De la lectura del llibre es pot deduir què no s'ha de fer. Ja són 13 anys de l'existència de blaverisme i les forces d'esquerra només han acumulat errors envers el fenomen.

Jo crec que pactes, se n'han de fer sempre, però el problema és quina classe de pactes. La classe burgesa ha de pactar entre si. No amb l'esquerra: entre sí. La fracció burgesa del blaverisme ha de pactar amb la resta de la burgesia, amb les altres fraccions. Però no un pacte entre blaverisme i catalanisme, sinó un diàleg cívic entre la dreta. S'han de definir i han d'elaborar uns usos i unes normes polítiques democràtiques que eradiquen les pràctiques feixistes. □